

JI-LI JIANG s-a născut în Shanghai, China, în 1954. A absolvit Colegiul Pedagogic și cursurile Universității din Shanghai și a fost profesoară de științe înainte să emigreze în Statele Unite, în 1984. După ce a studiat la Universitatea din Hawaii, Ji-li Jiang a lucrat ca analist de operațiuni la un lanț hotelier din Hawaii, apoi s-a mutat la Chicago, ca director de finanțe la o companie din domeniul medical.

În 1992 și-a înființat propria afacere, East West Exchange, pentru a promova schimburile culturale între țările occidentale și China. Ji-li Jiang locuiește în San Francisco. A mai publicat *The Magical Monkey King*, repovestiri ale legendelor populare chinezești despre șarlatanul Rege-Maimuță. De asemenea, a scris o colecție de povestiri scurte, intitulată *In My Grandmother's House*, volumul *Lotus & Feather*, care zugrăvește prietenia dintre o fetiță și un cocor. Este coautoarea cărții *Red Kite, Blue Kite*.

JI-LI JIANG

Cravata roșie

*O copilărie din vremea
Revoluției Culturale*

Cuvânt-înainte de David Henry Hwang

Traducere din engleză de Diana Soare

arthur

Îi sunt recunoscătoare și agentei mele, Kathleen Anderson, pentru încrederea ei în această carte, precum și editoarei mele, Ginee Seo – înțelegerea profundă de care a dat dovadă și redactarea sa excepțională au scos la iveală esența poveștii mele.

Mii de mulțumiri și lui Vivian Xue, al cărei sprijin necondiționat m-a ajutat să termin această carte.

În sfârșit, îi mulțumesc lui Craig Shaw, care mi-a dat sugestii constructive și a șlefuit meticulos cartea, astfel încât să capete mai multă coerență și să fie citită cu plăcere.

Cuprins

Notă către cititori	7
Notă despre pronunție	9
Cuvânt-înainte	11
Prolog	15
Dansatoarea din Armata de Eliberare	17
„Distrugeți cele Patru Vechi Rele!”	34
<i>Da-zi-bao</i>	53
Succesorii Roșii	67
Absolvirea	87
Sunet de tobe și gonguri	96
Zidul de propagandă	116
O percheziție în treacăt	134
Soarta	157
În sfârșit, la gimnaziu.....	173
Închis	190
Un copil educabil	209
„Jiang-Jumătate-de-oraș”	225
Expoziție despre Educația de Clasă	237
Recolta de orez	249
Scrisoarea incriminatoare	263
Măturând	280
Epilog.....	284
Glosar	292
Mulțumiri	305

Dansatoarea din Armata de Eliberare

Președintele Mao, preaiubitul nostru conducător, ne zâmbea de la locul lui, de deasupra tablei de scris. Freamătul și miresmele ispititoare după-amieze de mai se strecurau pe fereastră. Boarea călduță aducea miros de frunze proaspete și iarbă fragedă, înfoind sloganul agățat sub portretul președintelui Mao: ÎNVĂȚAȚI CU ZEL ȘI PROGRESAȚI ZI DE ZI. În colțul din spatele meu, o adiere foșnea hârtiile agățate în Grădina Elevilor, un panou de carton frumos decorat, pe care erau expuse lucrările excepționale. Printre ele se număra și perfecta mea lucrare de control la matematică.

Eram la ora de muzică, dar nu ne stătea gândul la indicațiile profesorului. Cu toții eram nedumeriți de armoniile Imnului Tinerilor Pionieri. „Noi suntem Tinerii Pionieri, urmașii comunismului. Cravatele roșii ne flutură pe piept“, cântam iar și iar, încercând să nimerim timpii corecți. Armoniul

negru și uiera și scârțâia, la fel de nerăbdător ca și noi. O luaserăm încă o dată de la început, dar Wang Dayong a pornit cu o măsură mai devreme, așa că toată clasa a izbucnit în râs.

Taman atunci, în prag a apărut directoarea Long. A intrat în clasă, mai puțin serioasă decât de obicei, urmată de o necunoscută, o femeie tânără și frumoasă, îmbrăcată în uniforma Armatei de Eliberare a Poporului. Un soldat al Armatei de Eliberare! Era slabă și stătea dreaptă ca o trestie. Ochii îi străluceau, iar cosițele lungi, legate cu funde roșii, îi ajungeau până la mijloc. Nu se auzea nici musca în clasă, fiindcă noi, cei patruzeci de elevi, o priveam cu gura căscată.

Directoarea Lang ne-a cerut să ne ridicăm. Femeia-soldat a zâmbit, dar n-a zis nimic. S-a plimbat agale printre bănci, privindu-ne pe fiecare în parte. Când a terminat, i-a spus ceva în șoaptă directoarei Long.

— Tong Chao și Jiang Ji-li, a zis directoarea Long, veniți cu noi în sala de sport.

În urma noastră s-a iscat un murmur. Tong Chao s-a uitat la mine, iar eu m-am uitat mirată la el, în timp ce urmam cosițele unduitoare.

Sala de sport era goală.

— Vreau să văd cât de flexibilă ești. Am să-ți ridic piciorul, a zis femeia din Armata de Eliberare, cu vocea ei suavă.

Mi-a ridicat piciorul drept deasupra capului.

— Foarte bine! Acum am să te țin. Lasă-te pe spate cât de mult poți.

Era ușor. M-am aplecat pe spate, până când mi-am putut prinde gleznele cu mâinile, ca un acrobat.

— Grozav! a zis ea, iar cosițele i s-au unduit de încântare.

— Ea este Jian Ji-li.

Directoarea Long s-a aplecat în față, plină de mândrie.

— Studiază artele marțiale din clasa a doua. A fost în lotul municipal de arte marțiale pentru copii. Demonstrațiile lor au fost chiar filmate.

Femeia din Armata de Eliberare a surâs dulce.

— A fost foarte bine. Acum poți să te întorci în clasă.

M-a bătut părintește pe creștet înainte să se întoarcă spre Tong Chao, ca să-l testeze și pe el.

M-am întors în clasă, dar nu reușeam să-mi amintesc ce cântec cântam. Ce voia femeia din Armata de Eliberare? Oare voia să mă aleagă pentru ceva? Era peste putința mea de înțelegere. Când a sunat clopoțelul, la sfârșitul orelor, abia m-am

mișcat. Cineva mi-a zis că directoarea vrea să mă vadă. Am mers încet pe hol, înconjurată de colegii mei, care țipau și se înghionteau, nevăzând dinaintea ochilor decât pe frumoasa femeie-soldat, simțind doar fiorii pe care mi-i provocase când mă atinsese blând pe creștet.

Ușa biroului era masivă. Am împins-o cu grijă. Câțiva elevi din celelalte clase de-a șasea erau deja acolo. Am recunoscut-o pe Wang Qi, o fată de la B, și pe unul dintre băieți, You Xiao-fan, de la D. Pe celălalt băiat nu-l știam. Toți trei stăteau, emoționați și respectuoși, în fața directoarei Long. M-am strecurat pe un scaun, lângă ei.

Directoarea Long s-a aplecat spre noi, din spațele biroului ei uriaș. Glasul îi era vesel și încântat.

— Știu că sunteți curioși ce-i cu soldatul din Armata de Eliberare. De ce a venit? De ce a vrut să faceți podul?

Ne-a privit pe rând, apoi a sorbit lung din ceai, de parcă ar fi așteptat să ghicim.

— Era tovarășa Li, de la Academia Centrală de Arte a Armatei de Eliberare.

Am inspirat profund, încet.

— Recrutează elevi pentru clasa de dans. V-a ales pe voi patru să dați o probă. Este o mare onoare pentru școala primară Xin Er. Sunt foarte mândră

de voi toți și sunt convinsă că veți face tot ce vă stă în putință.

Restul cuvintelor nu le-am mai auzit. Mă vedeam într-o uniformă nouă a Armatei de Eliberare, slabă și dreaptă ca o trestie, cu cosițele lungi unduindu-mi-se până în talie. Soldat al Armatei de Eliberare! Unul dintre eroii prețuiți de toți, care l-au ajutat pe președintele Mao să scoată China de sub asuprire și care i-au învins pe americani în Coreea. Și artistă, cum fusese și mama, făcând înconjurul lumii, să povestesc tuturor despre Noua Chină pe care a clădit-o președintele Mao și despre cum devine ea mai puternică pe zi ce trece.

Nu m-am putut abține să-i zâmbesc prostuț lui Wang Qi.

— Mami! Tati! Buni!

Am urcat într-un suflet scările abrupte și întunecoase, prea grăbită ca să mai aprind lumina, și m-am împiedicat de niște oale lăsate pe trepte. Abia așteptam să le dau vestea. Eram sigură că vor fi la fel de încântați ca și mine.

Apartamentul nostru era luminos, cald și primitor. Draperiile stacojii țineau înserarea departe iar astfel singura încăpere era și mai confortabilă. În fața ferestrelor înalte, până-n pământ, masa noastră pătrată de mahon era acoperită cu farfurii

aburinde și de jur împrejurul ei stăteau ai mei, râzând și pălăvrăgind când am dat buzna. Au ridicat toți spre mine priviri întrebătoare.

— N-o să vă vină să credeți! Azi a venit la noi o femeie din Armata de Eliberare și m-a testat, și vrea să dau probă pentru Academia Centrală de Arte a Armatei de Eliberare! Vă dați seama? Aș putea să ajung în Armata de Eliberare! Și aș putea să fiu și artistă! Nu-i minunat?

Am luat-o în brațe pe pisica noastră, Albișoara, și am pupat-o zdravăn.

— Ce bine că am studiat artele marțiale atâta vreme! Când a văzut femeia din Armata de Eliberare cum fac podul, i-a plăcut la nebunie.

Am făcut o piruetă pe vârfuri și mi-am lovit călcăiele în semn de salut.

— Tovarășă Buni, Jiang Ji-li raportează!

Frățiorul meu, Ji-yong, a sărit de la masă și m-a salutat. Surioara mea, Ji-yun, a încercat să facă și ea o piruetă, dar a alunecat și a căzut. Ne-am prăbușit lângă ea, pe jos, și ne-am rostogolit toți trei.

— Ji-li, l-am auzit pe tata strigându-mă.

Am ridicat privirea. Mama, tata și bunica se priveau cu solemnitate.

— Ar fi mai bine să nu dai proba.

Tata a vorbit încet, dar tonul lui era serios, chiar foarte serios.

— Poftim?

— Nu te duce la probă, Ji-li.

De data asta, s-a uitat drept în ochii mei și a părut mult mai tăios.

— Să nu mă duc la probă? De ce?

Tata a clătinat din cap.

Am apucat-o pe mama de braț.

— Mama, de ce?

Mi-a strâns mâna și m-a privit îngrijorată.

— Tatăl tău vrea să spună că au cerințe foarte stricte pentru recrutare.

— Uau. Mă speriasem, tati.

Am râs, ușurată.

— Știu asta. Directoarea Long ne-a spus că va fi concurență mare. Îmi dau seama că e doar o probă, dar cine știe? Poate am noroc, nu?

Am luat o chiflă umplută și am mușcat din ea.

— Nu mă refer doar la talent, a zis tata. Sunt și alte cerințe importante, criterii politice...

— Ei, tati, asta nu e o problemă.

Am mai mușcat o dată din chiflă. Eram Elev Emerit, Tânăr Pionier Fruntaș, până și *da-dui-zhang*, președintele tuturor elevilor din școală. Ce-ar mai putea să vrea? Aveam gura plină, așa că am întins brațul să-i arăt tatei insigna mea de *da-dui-zhang*, o emblemă de plastic cu trei dungi roșii.

Am zărit în ochii lui o durere cum nu mai văzusem până atunci.

— Problema nu e cu tine, Ji-li. Vreau să spun că investigațiile asupra trecutului politic pe care le fac aceste academii sunt foarte riguroase.

— Investigații asupra trecutului politic? Ce-s alea?

— Verifică originea socială a strămoșilor tăi și a tuturor membrilor familiei.

S-a lăsat pe spate în scaun, iar lampadarul i-a umbrit chipul.

— Ji-li, familia noastră n-o să treacă de aceste investigații cu bine, a zis încetișor. Iar ție nu ți se va permite să fii membră într-o trupă de balet a Armatei de Eliberare.

Am tăcut multă vreme.

— De ce? am șoptit într-un târziu.

A dat să zică ceva, dar s-a oprit. S-a aplecat iar în față și am putut să-i citesc tristețea pe chip.

— E foarte complicat, iar acum n-ai putea să înțelegi nici dacă ți-aș explica. Poate ar fi mai bine să așteptăm până crești. Ideea e că nu cred că vei fi admisă. Așa că las-o baltă, bine?

N-am zis nimic. Am lăsat jos jumătatea de chi-flă nemâncată, m-am dus la oglinda de pe dulapul uriaș care împărțea încăperea în două și mi-am

apăsat fruntea pe luciul ei rece. N-am mai putut să mă abțin. Am izbucnit în plâns.

— Dar eu vreau. Vreau să încerc. Ce-o să-i spun directoarei Long? Și colegilor? mă tânguiam eu.

— Poate că ar trebui s-o lăsăm să încerce. Probabil că oricum n-o să fie aleasă.

Bunica s-a uitat la tata. El s-a ridicat, oftând din rărunchi.

— E pentru binele ei. Colegii și profesorii vor fi surprinși dacă află că tatăl ei n-a lăsat-o să meargă. Dar dacă ia proba și nu trece de investigația politică? Atunci toată lumea va afla că are origini nesănătoase.

Vocea tatei devenea din ce în ce mai răsunătoare.

Ji-yong și Ji-yun îl priveau cu ochii mari. Mi-am mușcat buza ca să mă opresc din plâns și m-am dus la culcare fără să mai scot o vorbă.

Pe hol, în fața biroului directoarei, era foarte liniște. Era ora prânzului și aproape toată lumea plecase acasă, la masă. Literele mari și roșii BI-ROUL DIRECTORULUI mă nelinișteau. Am atins clanța, am zăbovit o clipă, apoi am lăsat mâna în jos. M-am întors la scări, lac de sudoare și tremurând toată.